

פרק י והנה כשהאדם מגביר נפשו האלהית ונלחם כל כך עם הבהמית עד שמגרש ומבער הרע שבה מחלל השמאלי כמו"ש ובערת הרע מקרבך ואין הרע נהפך לטוב ממש נקרא צדיק שאינו גמור וצדיק ורע לו דהיינו שיש בו עדיין מעט מזער רע בחלל השמאלי אלא שכפוף ובטל לטוב

ובערת הרע מקרבך: פ' ראה יג, ו. ועוד.

שלו לטוב ולכן נקרא צדיק וטוב לו כו': ביאור עינים – בכמה אופנים³:

(א) צדיק גמור הוא בדוגמת פרשת שמע, שנקראת „עושי רצונו של מקום“ (ולכן נאמר בה⁴, „ובכל מאדך“), ואילו צדיק שאינו גמור הוא בדוגמת פרשת וה' אם שמוע, שאף שנאמר בה⁵, „אם שמוע תשמעו גו“, אעפ"כ נקראת, „אין עושי רצונו של מקום“⁶.

וכיון שצדיק גמור הוא בחי⁷, „עושי רצונו של מקום“ [שהפירוש בזה הוא – שממשיך בחי' הרצון (סובב כל עלמין) בבחי' מקום (ממלא כל עלמין), וכענין „ונתתי⁸ שלום בארץ“⁹] – לכן נקרא „צדיק וטוב לו“, היינו שממשיך מלמעלה בחי' טוב בממכ"ע, ואז „טוב לו“ (גם כפשוטו), כי כשהמשכה היא מסוכ"ע נמשך הטוב בגילוי¹⁰; משא"כ כאשר „אין עושי רצונו של מקום“, היינו שאינו ממשיך מסוכ"ע – אף שממשיך מממכ"ע (ואפילו אם ממשיך מסוכ"ע, אלא שהמשכה מסוכ"ע היא רק בבחי'

כשהאדם מגביר נפשו האלהית ונלחם כל כך עם הבהמית עד שמגרש ומבער הרע שבה מחלל השמאלי .. ואין הרע נהפך לטוב ממש נקרא צדיק שאינו גמור .. דהיינו שיש בו עדיין מעט מזער רע בחלל השמאלי אלא שכפוף ובטל לטוב מחמת מיעוטו .. כי הנה צדיק גמור שנהפך הרע שלו לטוב .. הוא ע"י הסרת הבגדים הצואים לגמרי כו': כלומר: עבודת צדיק גמור אינה בדרך דחי' בלבד, אלא בדרך בירור ועלי' (כלשון אדה"ז לקמן „שמהפכין הרע ומעלים אותו לקדושה“), ולכן עי"ז מעביר הרע לגמרי, ולא יחזור לעולם ח"ו; משא"כ עבודת צדיק שאינו גמור היא בדרך דחי', ולכן עי"ז אין הרע עובר לגמרי, אלא בטל במיעוטו בלבד, ויכול להיות חוזר וניעור.

(כ"ק אדמו"ר טוהרש"ב)

צדיק שאינו גמור וצדיק ורע לו דהיינו שיש בו עדיין מעט מזער רע .. צדיק גמור שנהפך הרע

(ברכות יו"ד, ריש ע"ב. זהר ח"א רכת, ב. ח"ב קכת, ב) „מאי הטוב בעיניך עשיתי .. סמך גאולה לתפלה“, היינו שהמשיך מבחי' גאולה (יסוד) בבחי' תפלה (מלכות). וראה גם לקו"ת ואתחנן ג, סע"א. גם יש לבאר מ"ש, „והטוב בעיניך עשיתי“ (ל' רבים) ע"ד המבואר בלקו"ת סד"ה כי תשמע בקול (פ' ראה כג, ד) שלצדיקים משגיח בשתי עיניו וליראים בעין א' ע"ד החילוק בין צדיק וטוב לו לצדיק ורע לו).

(* היינו שהטוב יהי' נמשך בארץ דוקא. וראה לקו"ת ואתחנן ד, ב (ושם): „והנה כתיב שכן ארץ ורעה אמונה .. הארץ היא האמונה שנק' בשם ארץ שהיא המדרגה התחתונה שאין בה גילוי אלא אמונה בלבד כו"*) (כ"ק אדמו"ר – הערה לקיצורים והערות עי' קנה). וראה גם מאמרי אדה"ז כתובים ח"ב עי' קסג, עי' קסט.

(** היינו שימשיך „הטוב בעיניך“ בבחי' „עשיתי“ (עשירי). ואולי י"ל שהרמז להמשכת בחי' הטוב למטה הוא בתיבות „הטוב בעיניך“ גופא, עפ"מ „ש באוה"ת יחיי שנה, א (על המק"מ לחז"ב שם): „והטוב בעיניך עשיתי – שחיבר בחי' הטוב במל' הנק' עין. ואפ"ל שזהו ע"ד לעשות הישר בעיני ה' בלקו"ת סד"ה כי תשמע בקול“ (כ"ק אדמו"ר – שם).

(1) להעיר שלשון זה („חוזר וניעור“) נזכר לקמן (פ"ב ופי"ג) לגבי מדרגת הבינוני. (2) סה"מ תרמ"ז ע' פז ואילך. (3) בכל הבא לקמן – ראה גם „לקוטי פירושים“ לעיל פ"א ד"ה צדיק וטוב לו צדיק גמור כו'. לקמן ד"ה על מעלת צדיק גמור (ה"ב). (4) ואתחנן ו, ה. (5) עקב יא, יג. (6) ראה ברכות לה, ב ובחדא"ג מהרש"א שם. אור תורה (להה"מ) עקב ד"ה מפני מה. לקו"ת בשלח ב, ב. שלח מב, ג ואילך. תר"מ סה"מ ח"ד ע' שכח ואילך. לקו"ש ח"ב ע' 98. וש"נ. (7) לקו"ת בשלח שם. בלק ע, א. תצא מ, ג. ועוד. (8) בחוקותי כו, ו. (9) ראה לקו"ת בחוקותי מט, רע"א. אוה"ת בשלח ע' תרפו. בחוקותי ע' קצט. (10) וזהו ג"כ ענין „ועשה טוב שכן ארץ“* (תהלים לו, ג), שעי' בחי' היסוד (טוב) שממשיך שפע אור א"ס במלכות נמתקים הדינים, כדאיתא בזהר עה"פ (ח"ג קי, ב): „מאי ועשה טוב .. ואין טוב אלא צדיק .. כיון דאתון עבדין האי ודאי האי טוב יתער, כדן שכן ארץ .. ארץ עילאה, דהא לית לך בעלמא דיכול למשרי בהדה עד דיתער האי טוב לגבה, כיון דיתער ל' כביכול הוא עבד ל', וכדן שכן ארץ שרי בגווה כו"*. וזהו ג"כ מ"ש בחזקי' (מלכים ב, ג. יעשי' לח, ג), „והטוב בעיניך עשיתי“**, כמארו"ל

ליקוטי אמרים

פרק י

קסג

מחמת מיעוטו ולכן נדמה לו כי ויגרשהו וילך לו כולו לגמרי אבל באמת אלו חלף והלך לו לגמרי כל הרע שבו היה נהפך לטוב ממש. וביאור הענין כי הנה צדיק גמור שנהפך הרע שלו לטוב ולכן נקרא צדיק וטוב לו הוא

ועד"ז בנדו"ד – שצדיק גמור הוא בעליית ז"א (ע"ד „צדיק כתמר יפרח”²³), כשיש לו מוחין דגדלות מאו"א, משא"כ צדיק שאינו גמור הוא ע"ד מהחזה ולמטה, ששם יש שורש לעץ הדעת טוב ורע, ולכן הרע שבו לא נהפך לגמרי לטוב.

(כ"ק אדמו"ר הצ"צ²⁴)

ויגרשהו: להעיר מלקו"ת סד"ה נשא השני²⁵.

(כ"ק אדמו"ר²⁶)

אלו חלף והלך לו לגמרי כל הרע שבו ה' נהפך לטוב ממש: הדיוק בזה: ישנם שני ענינים – עצם הכח דנפש הבהמית, ולבושיו הצואים²⁷. וזהו מ"ש אדה"ז כאן, שאילו ה' מסיר לגמרי את הלבושים הצואים („כל הרע שבו”), ה' עצם הכח יכול להתהפך לטוב.

(כ"ק אדמו"ר²⁸)

צדיק גמור שנהפך הרע שלו לטוב ולכן נקרא צדיק וטוב לו: כי הלשון „וטוב לו” מורה שהוא טוב גמור, היינו שאין שום תערובת רע בהבירור²⁹.

(כ"ק אדמו"ר הזקן³⁰)

צדיק גמור . . הוא ע"י הסרת הבגדים הצואים

מאמר הזהר (ח"א ג, א), „עאלת אות טי"ת . . ותו דח' לקבלך כו"י, והוא בס' הדרת מלך על הזהר שם (סי' עז), וזהו ענין „חט", יעוי"ש. (20) ראה בהנסמן לעיל הערה 3. (21) שער כג (שער ערכי הכנויים) פ"ה. (22) אות ה"א סי"ד. (23) תהלים צב, יג וביהל אור עה"פ (ע' שלו). (24) קיצורים והערות ע' קג. יהל אור ע' קכו. אוה"ת ויחי תו, ב. חוקת ע' תשצא. ואתחנן ע' שסג. ע' תד. נ"ך ע' תרסו. (25) נשא כד, ד (ושם: „בחי' גרשון הוא שמגרש הרע ע"י בחי' ביטול רצון שמבטלו מפני רצון העליון ב"ה כו' שע"ז הוא מגרש את הרע”, וממשיך לבאר (שם כה, א) שיש דרגא נעלית יותר – לא רק „לאכפאי את רצונו בלבד”, אלא „בשנותו את טעמו . . שמהפך את הרצון שהי' לו כו' שיהי' רק לה' לבדו . . ששינה טעמו ממש . . בחי' אתהפכא”, ומבאר שוה"י בחי' קהת). (26) „מראה מקומות, הגהות והערות קצרות לספר של בינונים”. (27) ראה גם „לקוטי פירושים” לקמן ד"ה צדיק גמור (הג'). (28) הגהה לספר „שיעורים בספר התניא” (כתי"ק – נדפסה בחלקה שם ע' 109 הערה 2). (29) וכמ"ש (משלי לא, יב), „גמלתהו טוב ולא רע”, דקאי על ספירת המלכות בעלותה לאצילות אחר בירור הטוב מן הרע, משא"כ כשירדת ומתלבשת בבי"ע לברר קליפת נוגה נקראת, עץ הדעת טוב ורע” (ראה זח"ג מב, ב). (30) לקו"ת עקב טו, ד.

מקיף), מ"מ אין הטוב נמשך בגילוי, ולכן נקרא „צדיק ורע”¹¹ לו.

(ב) צדיק גמור שאין בו רע כלל הוא מאצילות, דכתיב בי"ד¹², „לא יגורך רע”, וצדיק שאינו גמור הוא מבריא, שבהלבושים דבריא יש קצת תערובת¹³ רע¹⁴.

ושורש החילוק ביניהם – ע"פ המבואר בפרדס¹⁵ ובמאו"א¹⁶ בענין ספירת היסוד (שנקראת צדיק, כמ"ש¹⁷ „וצדיק יסוד עולם”), שיוצאים ממנה ב' צינורות והשפעות, הא' להשפיע שפע, והב' להוציא הגיעול והמותר¹⁸. ועפ"ז, בחי' צדיק גמור היא כשהשפע העיקרי שמהצינור הימני נמשך בקדושה בלבד, ולחיצונים נמשך רק מצינור השמאלי (שהוא רק מותר השפע, והוא מוכרח לקיומם). משא"כ בבחי' צדיק שאינו גמור, היינו שיש בו עדיין תערובת רע, יכול להיות שיתערבו ניצוצי קדושה בשפע של חול¹⁹.

(ג) ב' הבחינות שבבחי' צדיק (יסוד, ז"א) הם ע"ד ב' הבחינות שבמלכות – הלל גמור והלל שאינו גמור²⁰, ופי' בפרדס²¹ ובמאורי אור²² שכשהיא פרוץ שלם נקראת הלל גמור, וכשהיא מהחזה ולמטה נקראת הלל שאינו גמור.

(11) ולהעיר ממ"ש (תהלים לד, כ) „רבות רעות צדיק ומכולם יצילנו ה'", „דיל ע"פ מארו"ל (יבמות קכא, ב) עה"פ (תהלים ג, ג) „וסביבו נשערה מאד” שהקב"ה מדקדק עם הצדיקים כחוט השערה. וכמ"ש השל"ה (חלק תושב"כ רפא, ב. רפז, ב) לענין יצחק, דמה ש„מתחלה עלה במחשבה לברוא את העולם במדת הדין” (ב"ר פ"ב, טו), כדי שע"ז יהי' עלי' יתירה – נשאר מעין זה לצדיקים, והיינו כדי להעלותם למעלה יותר. והיינו בצדיק שאינו גמור, שאינו ממשך מלמעלה בחי' טוב להמתיק הדינים, ולכן נקרא צדיק ורע לו (ומ"מ גם בצדיק שאינו גמור „מכולם יצילנו ה'”). (12) תהלים ה, ה. וראה לקו"ת במדבר ג, סע"ג ואילך. (13) צ"ע, דבע"ח (שער מז פ"ד) איתא שבבריא הטוב והרע אינם מעורבים (כ"ק אדמו"ר מוהרש"ב – סה"מ עת"ר ע' פא). וראה הגהות מוהרש"ו לע"ח שם. שמן ששון (הובא בהגהות וביאורים) לע"ח שם ולשער הכוונות דרושי תפלת שחר דרוש ג. לקו"ת במדבר ד, סע"ב. ועוד. (14) וע"ד המבואר (אוה"ת בראשית טז, סע"א ואילך. ועוד) בענין הפרש בין יהונתן ודוד ובין יוסף ויהודה, שיוסף הוא יסוד דאצילות ויהונתן הוא יסוד דבריא. (15) שער ז (שער הצינורות) פ"ד. (16) אות צדי"ק ס"א. (17) משלי יו"ד, כה. (18) ראה גם לקו"ת מהאריז"ל פ' מטות. (19) ראה רמ"ז לזח"א קמט, ב ד"ה מאיך האי סולם, והוא ע"פ

ע"י הסרת הבגדים הצואים לגמרי מהרע דהיינו למאוס מאד בתענוגי עוה"ז להתענג בם בתענוגות בני אדם למלאות תאות הגוף בלבד ולא לעבודת ה' מפני היותם נמשכים ונשפעים מהקליפה וס"א וכל מה שהוא מהס"א הצדיק גמור הוא שונאו בתכלית השנאה מחמת גודל אהבתו לה' וקדושתו באהבה רבה בתענוגים וחיבה יתרה הנ"ל כי הם זה לעומת זה

[טו, א]

מוציאים מהם את כל הטוב, ונשאר רק הרע, ואז יש בכחם של הצדיקים להפילם.

ולכן בצדיק שאינו גמור אמרו „אם ראית רשע שהשעה משחקת לו אל תתגרה בו“, דכיון שהרע שבו „לא נהפך לטוב ממש מאחר שיש לו איזה אחיזה עדיין בבגדים הצואים“, הנה ההתגרות שלו ברשע בהיותו בתקפו (להוציא ממנו ניצוצות הטוב) יש בה משום סכנה, כי אפשר שלא זו בלבד שלא יוכל להוציא ממנו ניצוצות הטוב, אלא אדרבה כו'. ורק צדיק גמור, שנהפך הרע שלו לטוב – מותר לו להתגרות ברשעים כדי להוציא מהם ניצוצות הטוב, דכיון שאין לו שום אחיזה בבגדים הצואים אין זו סכנה עבורו.

(כ"ק אדמו"ר³⁵)

צדיק גמור .. הוא ע"י הסרת הבגדים הצואים לגמרי מהרע דהיינו למאוס מאד בתענוגי עוה"ז מפני היותם נמשכים ונשפעים מהקליפה וס"א וכל מה שהוא מהס"א הצדיק גמור הוא שונאו בתכלית השנאה מחמת גודל אהבתו לה' וקדושתו באהבה רבה בתענוגים .. כי הם זה לעומת זה כו'. הטעם שהאהבה לה' גורמת שנאה ומיאוס לתענוגי עוה"ז – יש לכאר בשני אופנים:³⁶ א) המיאוס ברע הוא מצד הרצון שבהאהבה, כי הרצון יש לו שליטה על התענוג להפכו מעונג לצער ומצער לעונג³⁷ (כגון המקבל עליו ייסורים וסיגופים גדולים ברצון והסכס, שלעונג גדול יחשבו לו³⁸, ולאידך אם ימאס אפילו בתענוג היותר יקר ואהוב – ייחשב לו לצער וייסורים ממש), ובנדוד –

נ"ך ע' תפג. המשך תער"ב ח"א פר"ב. (38) כדמצינו שמתעם זה התירו להתענות תענית חלום בשבת, כיון ש„התענית הוא עונג לו“ (תושו"ע או"ח סרפ"ח ס"ד. שו"ע אדה"ז שם ס"ג). וראה שיחת ש"פ וישב תשל"ז סכ"ג ואילך.

לגמרי מהרע כו': ולכן נקרא „גמור“ (א"ג געענדיקטער“), דהיינו שכבר גמר עבודתו ואינו שייך לענינים בלתי רצויים.

(כ"ק אדמו"ר³¹)

צדיק גמור שנהפך הרע שלו לטוב .. הוא ע"י הסרת הבגדים הצואים לגמרי מהרע דהיינו למאוס מאד בתענוגי עוה"ז כו': כי תענוגי עוה"ז הם הלבושים שהכח המתאוה דנפש הבהמית מתלבש בהם, וכשמסיר לבושים אלו לגמרי, היינו שכל תענוגי עוה"ז מאוסים ושנואים עליו – נשאר רק עצם כח המתאוה דנה"ב (שהוא הרע דקליפת נוגה עצמה), והוא מתהפך לטוב³² ונכלל בקדושת הנפש האלקית.

(כ"ק אדמו"ר מוהרש"ב³³)

צדיק גמור שנהפך הרע שלו לטוב ולכן נקרא צדיק וטוב לו הוא ע"י הסרת הבגדים הצואים לגמרי מהרע .. וצדיק שאינו גמור הוא שאינו שונא הס"א בתכלית השנאה .. ולא הוסרו הבגדים הצואים לגמרי מכל וכל ולכן לא נהפך לטוב ממש מאחר שיש לו איזה אחיזה עדיין בבגדים הצואים: עפ"ז יש לכאר מה שאמרו בגמרא³⁴ (לא' התירוצים) ביישוב סתירת מארז"ל „אם ראית רשע שהשעה משחקת לו אל תתגרה בו“ ו„מותר להתגרות ברשעים בעוה"ז“ – „לא קשיא, הא בצדיק גמור הא בצדיק שאינו גמור“:

ענין התגרות הצדיקים ברשעים הוא כדי לברר וליקח מהם ניצוצות הטוב בעודם בתקפם. וכאשר לוקחים מהם ניצוצות הטוב מעט מעט – הנה סו"ס

(31) ד"ה שובה ישראל תשל"ח. (32) היינו שהאדם יכול להפכו לטוב ע"י שמלבישו בטוב (כ"ק אדמו"ר – שיעורים בספר התניא שם). (33) קיצורים והערות ע' קיז. (34) ברכות ז, ב. מגילה ו, ב. (35) סה"מ תשי"ז ע' קסה. (36) ראה גם „ספר הערכים – חב"ד“ ח"א ע' תרו. (37) ראה גם מאמרי אדהאמ"צ

ליקוטי אמרים

פרק י

קסה

תכלית שנאה .. חקרני ודע
לבבי: תהלים קלט, כ"כג.

כדכתיב תכלית שנאה שנאתים לאויבים היו לי חקרני
ודע לבבי וגו' וכפי ערך גודל האהבה לה' כך ערך גודל
השנאה לס"א והמיואס ברע בתכלית כי המיואס הוא

השנאה לס"א כו': כי מדת הצדיק (ובפרט בחי'
צדיק וטוב לו, שהיא בחי' יוסף הנקרא צדיק עליון)
היא בחי' יסוד, שהו"ע ההתקשרות באלקות תמיד,
ולפי ערך התקשרות זו הוא שונא את תאוות עוה"ז
ואת ההתקשרות בהן.

(כ"ק אדמו"ר הצ"צ⁵⁰)

מחמת גודל אהבתו לה' וקדושתו באהבה רבה
בתענוגים וחיבה יתרה הנ"ל: תיבת „וקדושתו” –
לכאורה קאי על הקב"ה („גודל אהבתו” של הצדיק
„לה' וקדושתו”) ולא על הצדיק („גודל אהבתו ..
וקדושתו” של הצדיק), שהרי בא לבאר הטעם לזה
ש„כל מה שהוא מהס"א הצדיק גמור הוא שונאו”,
והיפך השנאה הוא האהבה (כמ"ש לקמן „המיואס
הוא היפך האהבה ממש כמו השנאה”) ולא הקדושה,
ומה ענין קדושת הצדיק לכאן.

ואפילו את"ל שברור שתיבת „וקדושתו” קאי על
הצדיק – מ"מ אין לפרש בהמשך לזה התיבות
„באהבה רבה כו'” (ש„קדושתו” של הצדיק היא
„באהבה רבה כו'”), כי צע"ג אם אפ"ל שנתקדש ע"י
אהבה. ועכצ"ל דמ"ש „באהבה רבה כו'” הוא פירוש
וביאור על תיבות „גודל אהבתו” (שלפני תיבת
„וקדושתו”).

ועפ"ז – תיבת „וקדושתו” (את"ל דקאי על הצדיק)
קאי על „קדושת נפש האלקית” שבהצדיק, שעל-ידיה
בא ל„אהבה רבה בתענוגים וחיבה יתרה הנ"ל”
(כמבואר שם⁵¹).

(כ"ק אדמו"ר⁵²)

כדכתיב .. חקרני ודע לבבי: בכתוב „חקרני אל",
וצע"ל למה נשמטה תיבת „אל". אבל כמ"כ בדא"ח
לא העתיקו השם כשהובא הכתוב⁵³.

(כ"ק אדמו"ר⁵⁴)

(48 פ"ז. 49) קיצורים והערות ע' ה. (50) אוה"ת וישלח
רמא, ב. (51) פ"ט (ושם); והיא (אהבה הנ"ל) בחי' המים וזרע
אור וזרע שבקדושת נפש האלקית המהפכת לטוב כו'".
(52) „מראה מקומות, הגהות והערות קצרות לספר של בינונים”.
שיעורים בספר התניא ע' 111 הערה 3. תניא בצירוף מ"מ כו' ע'
ריז. (53) ראה גם הערת כ"ק אדמו"ר בסה"מ היש"ת ע' 105.
(54) „מראה מקומות, הגהות והערות קצרות לספר של בינונים”.
הערה ב„הערות ותיקונים בדרך אפשר”.

שמחמת גודל רצונו באלקות ה"ה מואס בכל מה
שהוא היפך האלקות, וממילא התענוג בעיני עוה"ז
נהפך אצלו למיואס וצער.

ולפי ביאור זה, מה שצ"ל אהבה בתענוגים דוקא –
הוא לפי שאהבה זו היא „המהפכת לטוב את בחי'
המים שבנפש הבהמית .. שהרע נהפך להיות טוב
גמור כמו יצר טוב ממש”³⁹, אבל „הסרת הבגדים
הצואים לגמרי מהרע דהיינו למאוס מאד בתענוגי
עוה"ז” – הוא ע"י הרצון שבהאהבה.

(ב) המיואס ברע הוא מצד התענוג שבאהבה, כי ע"י
שמתענג באהבתו לה' נרגש אצלו שתענוגי עוה"ז
הם מאוסים בתכלית מצד עצמם⁴⁰ [שהרי כן הוא
באמת, שכל התענוגים הגשמיים הם פסולת התענוג
העליון⁴¹ (כמ"ש⁴² „כל שולחנות מלאו קיא צואה
גו'”, דקאי על השולחנות דזבחי מתים⁴³ שהם
התענוגים הגשמיים⁴⁴), וע"י התענוג באלקות ה"ה
בא אל אמיתת הדבר], ולא שהאהבה מהפכת אותם
לרע ומיואס.

(כ"ק אדמו"ר מוהרש"ב⁴⁵)

ע"י הסרת הבגדים הצואים לגמרי מהרע: היינו
מהכח דנפש הבהמית⁴⁶, שגם הוא נקרא „רע”.

(כ"ק אדמו"ר⁴⁷)

מפני היותם נמשכים ונשפעים מהקליפה וס"א:
ע"פ המבואר לעיל⁴⁸ – יש לפרש מ"ש „מהקליפה”
בשני אופנים: (א) קליפת נוגה – שממנה נמשכים
תענוגי עוה"ז המותרים; (ב) ג' קליפות הטמאות
לגמרי – שנכללים בהן לפי שעה.

(כ"ק אדמו"ר הצ"צ⁴⁹)

וכל מה שהוא מהס"א הצדיק גמור הוא שונאו
בתכלית השנאה מחמת גודל אהבתו לה' ..
וכפי ערך גודל האהבה לה' כך ערך גודל

(39) לעיל פ"ט. (40) נוסף על זה שבכל תענוג כשמגיע לדבר
עונג גדול יותר מתבטל העונג הראשון, וממילא מובן שלגבי
התענוג האמיתי באוא"ס מתבטל ממילא כל דבר תענוג.
(41) ראה לקו"ת שלח מו, ד ואילך. וראה תו"א תצוה פא, ב. ועוד.
(42) ישע"י כה, ח. (43) ראה אבות פ"ג מ"ג. (44) ראה
אוה"ת שלח ע' תרלא. (45) המשך תרס"ו ע' צג ואילך.
(46) ראה „לקוטי פירושים” לעיל ד"ה אלו חלף וד"ה צדיק גמור
(הג'). (47) הגהה לספר „שיעורים בספר התניא” (כת"ק).

ליקוטי אמרים

[טו, א]

הפך האהבה ממש כמו השנאה. וצדיק שאינו גמור הוא שאינו שונא הס"א בתכלית השנאה ולכן אינו מואס ג"כ ברע בתכלית וכל שאין השנאה והמיואס בתכלית ע"כ נשאר איזה שמץ אהבה ותענוג לשם ולא הוסרו הבגדים הצואים לגמרי מכל וכל ולכן לא נהפך לטוב ממש מאחר שיש לו איזה אחיזה עדיין בבגדים הצואים אלא שהוא בטל במיעוטו וכלא חשיב ולכן נקרא צדיק ורע כפוף ובטל לו. ועל כן גם אהבתו לה' אינה בתכלית ולכן נקרא צדיק שאינו גמור. והנה מדרגה זו מתחלקת לרבות מדרגות בענין בחי' מיעוט הרע הנשאר מאחת מארבע יסודות הרעים ובענין ביטולו במיעוטו בששים עד"מ או באלף ורובה וכיוצא

צדיק ורע כפוף ובטל לו. ועל כן גם אהבתו לה' אינה בתכלית ולכן נקרא צדיק שאינו גמור: כלומר: שם „צדיק ורע לו” הוא מפני שיש בו עדיין קצת רע אלא שכפוף ובטל לטוב, ושם „צדיק שאינו גמור” הוא מפני שממילא גם האהבה שלו אינה בתכלית⁵⁹, היינו שבחי' „צדיק” שבו (האהבה לה') אינו „גמור” (אינו בתכלית).

(כ"ק אדמו"ר מוהרש"ב³³)

בששים .. באלף ורובה: ביטול בששים – מצינו בכ"מ. באלף – פיה"מ להרמב"ם תרומות פ"י מ"ח⁶⁰, עיי"ש בירושלמי⁶¹. רבבה – צע"ק היכן מצינו ביטול

על הקב"ה, כמ"ש זה א"לי ואנוהו כו/ כי מלא כל הארץ כבודו, אבל מקום ומשכן הקליפות הוא רחוק מאד לכן נק' שם, כלומר עמוק מאד למטה". (58) פ' ראה לב, רע"ג (ושם): „לשון זה .. זה א"לי .. אבל מקום ומשכן הקליפות נק' שם, כלומר עמוק מאד למטה". (59) ולא מפני שלא גמר עבודתו בביעור הרע, כי גם צדיק שאינו גמור גמר עבודת המלחמה עם הרע, וגם עליו קאי „ולבי חלל בקרבי” (ראה לקמן פ"ג): „בצדיק שנאמר בו ולבי חלל בקרבי, והוא מואס ברע ושונאו בתכלית השנאה והמיואס או שלא בתכלית השנאה כנ"ל". פט"ו: „הצדיק (כולל גם צדיק שאינו גמור, שהרי מדבר שם בניגוד לבינוני) נקרא עבד ה' בשם התואר .. כבר עבד וגמר לגמרי עבודת המלחמה עם הרע. ולבו חלל בקרבו” (כ"ק אדמו"ר – „מראה מקומות, הגהות והערות קצרות לספר של בינונים”. 60) במשנה שם: „דג טמא שכבשו עם דג טהור, כל גרב שהוא מחזיק סאתים אם יש בו משקל עשרה זוז .. צירו אסור” (לדעת ת"ק). ובפיה"מ: „וביארזו בגמרא (ירושלמי שם ה"ה) שהוא חלק מתשע מאות וס". ומסיים: „ההלכה חלק באלף אסור” (אבל יעויין בח"ש שם שאלף לאו דוקא). (61) ושם: „כל גרב שמחזיק סאתים, כמה סאתה עבדא

שאינו שונא .. ולכן אינו מואס: מלשון זה משמע שהמיואס בא ע"י השנאה. ולהעיר מאיכ"ר בסופו⁵⁵. ויש לעיין בטושו"ע אה"ע סי' קיט לענין גירושין ע"י שנאה או מיואס⁵⁶.

(כ"ק אדמו"ר²⁶)

לשם: להעיר שהתואר „שם” קאי אסט"א – לקו"ת ד"ה וידבר גו' זאת חקת סי"ב⁵⁷. ד"ה אני לדודי הא' סי"ב⁵⁸.

(כ"ק אדמו"ר²⁶)

שיש לו איזה אחיזה עדיין בבגדים הצואים אלא שהוא בטל במיעוטו וכלא חשיב ולכן נקרא

(55) ושם: „כי אם מאוס מאסתנו .. אם מאיסה היא לית סבר” (אם רחוקת אונתו בטענת מיואס אין תקוה חס ושלום – פ"י מ"כ). וראה פסקי דינים להצ"צ בסופו (חידושים על מס' סנהדרין (תג, ב): „יש לחלק בין שנאה למיואס, דמיואס הוי ריחוק טפי משנאה, דאמר' שלהי מדרש איכה אם מאיסה היא לית סבר, משא"כ גבי שנאה לא מצינו כן”. (56) בטור שם: „האי דכתיב כי שניא שלח מוקמינו ל' (בסוף גיטין) בזיווג שני, אבל בזיווג ראשון אין לשלח אלא א"כ מצא בה ערות דבר”. ובשו"ע שם: „אין ראוי למהר לשלח אשתו הראשונה, אבל שני' אם שנאה ישלחנה”. וראה חלקת מחוקק שם, שמחלק בין „פשעה נגדו כגון אם הקדיחה תבשילו .. (ו)שנאה בשביל זה”, או ש„הוא שונא אותה מחמת שנמאסת בעיניו”. וראה פס"ד להצ"צ שם: „אם אמרה מאיס עלי אין כופין אותה”, ועד"ז „אם הבעל אומר מאיסה עליו ראוי לו לגרשה”, משא"כ בשנאה (ומה שאמרו „שנאוי המשלח”, אף שיתכן „מאיסה עליו” – הוא משום ש„אי אפשר להיות מיואס באשת נעורים, רק שנאה”). (57) חוקת נו, ד (ושם): „לשון שם הוא מקום הסט"א, כי לשון זה הוא דבר שיכול ממש להראות באצבעו אשר יאמר עליו כי הוא זה, וא"א לומר כך רק

ליקוטי

פרק י

אמרים

קסז

שחכמה ובינה (אותיות י"ה שבשם) הן "תרין רעין דלא מתפרשין"⁷⁷, לכן נקט אלף ורכבה בחלוקה אחת.

(ב) ביטול בששים הוא בתפארת (כנ"ל), אלף – בגבורה, ורכבה – בחסד⁷⁸. ונקט ששים בחלוקה בפ"ע ואלף ורכבה בחלוקה בפ"ע, כי תפארת היא מגולה וחו"ג מכוסים.

ולפי ביאור זה יובן יותר מ"ש לקמן ש, בני עלי" (צדיקים גמורים) הם למעלה מזה, היינו שהם בכחי בינה (שלמעלה מחג"ת) הנקראת, "עלי"⁷⁹.

(מוהרלו"צ אבי כ"ק אדמו"ר⁸⁰)

ער"מ .. ער"מ: נקט לשון "עד"מ", כי ביטול בששים וכו' כפשוטו הוא "משל", היינו שנשתלשל מהביטול ברוחניות שמבארו כאן.

(כ"ק אדמו"ר⁸¹)

וכיוצא: צ"ע הפירוש, דמה מוסיף בזה על אופני הביטול שמנה כבר. ואולי י"ל: עד כאן חשיב ביטול בכמות, ומוסיף בזה ביטול ע"י איכות – עיין לקמן רפי"א⁸². ועדיין צ"ע ביאורו ע"ד הדא"ח.

(כ"ק אדמו"ר⁸²)

יודיין ואל"ף שבו (כידוע), כפול אותם זה על זה (יו"ד פעמים יו"ד פעמים יו"ד פעמים אל"ף) ויעלה אלף; ובחכמה הוא שם ע"ב, שעיקריותו הוא ד' יודיין, כפול אותם זה על זה (יו"ד פעמים יו"ד פעמים יו"ד פעמים יו"ד) ויעלה רבבה. והנה, ג' היודיין דבינה וד' היודיין דחכמה הן אותיות ל"מ ד, צלם" (כמבואר בע"ח שער כה (שער דרושי הצלם) דרוש א, עיי"ש). ובצירוף הס' דתפארת נעשה תיבת "סלם", והוא הסולם שבו עולים צדיקים אלו. (73 שבת קד, א. 74) עיין מאו"א בתחלתו. (75 ברכה לג, ב. 76) וכן הוא בנוגע לקו הימין וקו השמאל בכלל – שאלף שייך לשמאל ורכבה שייך לימין, ומקרא מלא כתיב (תהלים צא, ז), "יפול מצדך אלף ורכבה מימינך". וכן מצינו בסטרא דקדושה, בכרכת יעקב לאפרים ומנשה, וידגו לרוב בקרב הארץ" (ויחי מח, טז), שאפרים ה' בימין יעקב ויוסף, ומנשה ה' בשמאל, ונתקיימה הברכה באפרים ברכבות ובמנשה באלפים, כמ"ש (ברכה לג, יז), "והם רבבות אפרים והם אלפי מנשה". (77) ראה זהר ח"ב נו, א. ח"ג ד, א (ובאור החמה שם). לקר"ת פ' ראה ית, ב. ובכ"מ. (78) כי השמות ע"ב ס"ג (שמהם נמשך החשבון דאלף ורכבה, כנ"ל הערה 72) הם גם בחסד וגבורה. (79) ראה, "לקוטי פירושים" לקמן ד"ה על מעלת (הב). (80) לקוטי לוי יצחק אגרות קודש ע' שצה ואילך. (81) תניא בצירוף מ"מ וכו' ע' רו. (82) ושם (לענין רשע וטוב לו, שהוא ה, לעומת זה" דצדיק וטוב לו): "וזה מתחלק גם כן לרכבות מדרגות חלוקות בענין כמות ואיכות הביטול כו".

בשיעור זה, אבל השיעור עצמו נזכר⁶² בזבחים פ"ח מ"א⁶³. ולהעיר מחגיגה טז, א⁶⁴.

והא דלא חשיב ג"כ ביטול ברוב – י"ל (לחדודי) בשני אופנים: (א) אהבה לטוב ואהבה לרע הן מין בשאינו מינו (כמבואר באגה"ק⁶⁵ לענין אהבה דאברהם ואהבה דישמעאל, שחלוקות זו מזו בתכלית), שאינו בטל ברוב אלא בעי ס' ⁶⁶. (ב) אם תמצוי לומר שאהבה לטוב ואהבה לרע הן מין במינו – יש לדמותן ללח בלח⁶⁷, שאינו בטל ברוב ובעי ס' דוקא⁶⁸.

(כ"ק אדמו"ר⁶⁹)

בששים ער"מ או באלף ורכבה וכיוצא ער"מ: יש לבאר מה שנקט ג' שיעורים אלו, וחילקם לב' חלוקות (ששים בחלוקה בפ"ע, ואלף ורכבה בחלוקה בפ"ע) – בשני אופנים:

(א) ביטול בששים – הוא בתפארת, שהיא אות ו' שבשם, שבראשה יו"ד (כי היא ו' רבתא⁷⁰), ויו"ד פעמים ו' עולה ששים⁷¹; אלף – בבינה⁷², כמארז"ל⁷³ "אל"ף ב"ת – אלף בינה"⁷⁴; רבבה – בחכמה⁷⁵, כמ"ש⁷⁵ "מרבבות קודש", וקודש הוא חכמה⁷⁶. וכיון

.. נמצא .. אחת מתשע מאות וששים". וממשיך לאח"ז "הורי ר' יוסי בר בון בעכברא חד לאלף". (62) ואף שהדין שם הוא שאינו בטל (אפילו בריבוא), מ"מ מדנקט ריבוא משמע שיש מציאות של ביטול בריבוא, וקמ"ל שאינו בטל. וע"ד שמצינו לענין ברי', דאע"ג דפסקינן (טוש"ע יו"ד סי' ק) שאפילו באלף לא בטיל, מ"מ נקט אלף דוקא, כי יש מציאות של ביטול באלף (מוהרלו"צ אבי כ"ק אדמו"ר – לקוטי לוי יצחק אגרות קודש ע' שצה). (63) ושם: "כל הזבחים שנתערבו בחטאות המתות או בשור הנסקל אפילו אחת ברבוא ימותו כולם". (64) "ואתה מרבבות קודש, אות הוא ברבבה שלו .. דגול מרבבה דוגמא הוא ברבבה שלו" (לשון היכר, דבר העומד לדוגמא להראותו כלומר כזה עשה לי ואין זה אלא דבר הניכר – פרש"י), היינו שניכר ואינו בטל אפילו ברבבה. (65) ס"ב (ושם, שבבחי', חסד לאברהם) – "כל הקרוב אל ה' ביתר שאת והגבה למעלה מעלה צריך להיות יותר שפל רוח למטה מטה .. משא"כ בזלע"ז הוא ישמעאל חסד דקליפה, כל שהחסד גדול הוא הולך וגדל בגובה וגסות הרוח ורוחב לבו". (66) ראה טור ורמ"א יו"ד סי' קט ס"א ובש"ך שם סק"י. (67) ענינו בעבודה – ראה סה"מ תרפ"ד ס"ע צד ואילך. (68) ראה טוש"ע יו"ד סצ"ח ס"ב ובש"ך שם סק"ו. (69) "מראה מקומות, הגהות והערות קצרות לספר של בינונים". רשימות חוברת קה (ע' 365). (70) ע"ח שער טז (שער הולדת אר"א וזו"ן) פ"ו. ועוד. (71) עיין זח"ב ט, סע"ב: "ששים לאתערותא דיעקב", ובמקדש מלך שם. רמ"ז שם. (72) והחשבון בזה: בבינה הוא שם ס"ג, שעיקריותו הוא הג'

עד"מ והן הם בחי' צדיקים הרבים שנכלל הדורות כדאיתא בגמ' דתמניסר אלפי צדיקי קיימי קמיו' הקב"ה אך על מעלת צדיק גמור הוא שאמר רשב"י ראיתי בני עליה והם מועטים כו' שלכן נקראים בני עליה שמהפכין הרע ומעלים אותו לקדושה כדאיתא בזהר בהקדמה

כדאיתא בגמ': סוכה מה, ב. שאמר רשב"י ראיתי בני עלי' כו': סוכה שם. בזהר בהקדמה: זח"א ד, א.

דתמניסר אלפי צדיקי קיימי קמיו' הקב"ה: עיין ערוך ערך דר⁸³.

(כ"ק אדמו"ר²⁶)

תמניסר אלפי צדיקי: הטעם למספר זה – י"ל בכמה אופנים: (א) תמניסר הוא כמספר ח"י, וצדיק נקרא חי⁸⁴. (ב) ע"ד המרכבה שלמעלה, שהיא ריבוטיים חסר ב' אלפים⁸⁵. (ג) ע"ד הב' טיתי"ן בשם מט"ט, שהוא ה"כרוב קל" ששט בח"י אלף עולמות⁸⁶ וד"ל.

(מוהלווי"צ אבי כ"ק אדמו"ר⁸⁷)

על מעלת צדיק גמור הוא שאמר רשב"י ראיתי בני עלי' והם מועטים: משמע שמדריגת ל"ו הצדיקים, שהם "מסתכלי באספקלריא המאירה" אבל "עיילי בבר" (כנזכר בגמרא שם) – היא בכלל צדיק שאינו גמור (שהרי צדיקים גמורים נקראים "בני עלי", שהם אלו ש"עיילי בלא בר").

(כ"ק אדמו"ר⁸⁸)

על מעלת צדיק גמור הוא שאמר רשב"י ראיתי בני עלי' והם מועטים כו' שלכן נקראים בני עלי' שמהפכין הרע ומעלים אותו לקדושה: יש להוסיף בדיוק הלשון "בני עלי" בשייכות לענין הפיכת הרע לקדושה, ובהקדים:

מבואר בתו"א⁸⁹ בענין ההפרש בין נשמות דבי"ע ובין נשמות דאצי, שעיקר ענין הדעת הוא בנשמות דאצי, והדעת שבנשמות דבי"ע נקראת בהמה לגבי

הדעת דאצי' (וכמבואר שם⁹⁰ שהחילוק ביניהם הוא ע"ד "אינה דומה שמיעה לראי"⁹¹). וכיון שעיקר בירור המדות הוא ע"י הדעת (כדאיתא בתו"א⁹²), הרי מובן שרק נשמות דאצי' יכולות להפך המדות מן הקצה אל הקצה ולבוא לבחי', "אתהפכא חשוכא לנהורא", משא"כ נשמות דבי"ע שאין בהן הדעת כ"כ. ונמצא שצדיקים גמורים הם נשמות דאצי' דוקא⁹³.

ועפ"ז יובן הטעם שצדיקים גמורים נקראים "בני עלי", היינו שהם נשמות דאצי' המקבלות ממרכבתא עילאה דהאבות, חג"ת דאצי'⁹⁴, שהם מרכבה לבחי' בינה, שהיא שכינתא עילאה⁹⁵, ולכן נקראת "עלי"⁹⁶ (ע"ד לשון הכתוב⁹⁷ "והמים אשר מעל השמים", דקאי על בינה⁹⁸), ולשם היא העלאת מ"ן שלהם. משא"כ צדיקים שאינם גמורים, שהם נשמות דבריאה⁹⁹ (ועד"ז בינונים שהם נשמות דיצירה⁹⁹), מעלים מ"ן לבחי' מלכות שהיא שכינתא תתאה¹⁰⁰.

(כ"ק אדמו"ר הצי"צ¹⁰¹)

עוד יש לפרש בכיבור הטעם שצדיקים גמורים נקראים "בני עלי" – בהקדים ביאור החילוק בין צדיק גמור לצדיק שאינו גמור⁹³, שהם ב' מדריגות בצדיק שהוא בחי' יסוד¹⁰²:

צדיק גמור ("צדיק וטוב לו") – הוא בבחי' ז"א שלמעלה מהחזה (דהיינו כשהיסוד עולה בבחי' הדעת), ששם הוא בחי' עץ החיים שכולו טוב. והוא

95 פרדס שער כג (שער ערכי הכינויים) מערכת שכינה. זהר הרקיע בראשית א, א. שער מאמרי רשב"י לזהר שם. סה"מ תרל"ח ע' רו. וש"נ. 96 וראה לקו"ת בהעלותך ל, א. 97 תהלים קמח, ד. 98 מא"א אות עי"ן סל"ה. אוה"ת נ"ך ס"ע ארטזו ואילך. 99 ראה גם אוה"ת חוקת ע' תשצא. ואתחנן ע' תד. ועוד. 100 פרדס שם. 101 אוה"ת במדבר ע' מא ואילך. שה"ש ע' רו ואילך. 102 בכל הבא לקמן – עיין ע"ה שער ט (שער שבירת הכלים) פ"ג. שער לח (שער לאה ורחל) פ"ב. לקוטי תורה להאריז"ל פ' ויצא ד"ה סוד יעקב עם ב' נשיו. שם פ' ויחי (עה"פ (מט, כב) בן פורת יוסף).

83 לשון הגמ' שם הוא: "תמני טרי אלפי דרא הוה דקמי' קוב"ה" (דמשמע שיש י"ח אלף שורות). אבל בהגהה על הגליון שם: "בסנהדרין איתא דרא דקמי' קוב"ה תמני טרי אלפי הוה, וכ"א בערוך". ובערוך שם: "דרי דקמי' הקב"ה .. פי' שורה של צדיקים" (היינו שורה אחת של י"ח אלף צדיקים). 84 ברכות יח, סע"א. זח"א קסד, א. 85 ע"ז ג, ב. 86 ע"ז שם. תו"א יתרו עג, ג. 87 לקוטי לוי יצחק אגרות קודש ע' שצה. 88 לקו"ש ח"ד ע' 1238 הערה 45. 89 משפטים עד, ד ואילך. עו, ב. 90 עה, א. 91 ראה מכילתא יתרו יט, ט. 92 תולדות יט, ב ואילך. 93 ראה "לקוטי פירושים" לעיל ד"ה צדיק שאינו גמור. וש"נ. 94 תו"א יתרו עג, א. לקו"ת צו יז, ב. ועוד.

ליקוטי אמרים

פרק י

קסט

שכשרצה רבי חייא לעלות להיכל ר"ש בן יוחאי שמע קלא נפיק ואמר מאן מנכון די חשוכא מהפכנ לנהורא וטעמין מרירו למיתקא עד לא ייתון הכא וכו': ועוד

[טו, ב]

מדריגות בבני עלי: במדריגה הא' – אף שפעל בעבודתו שהרע נהפך לטוב (כטעם הא'), וממילא ה"ה מקיים המצוות בשמחה ובטוב לבב, מ"מ כוונתו בקיום המצוות היא להמשיך האור והגילוי לנפשו ע"י מעשה המצוות; משא"כ במדריגה הב' – אין כוונתו כלל להמשיך גילוי האור לעצמו, אלא „לייחדא קוב"ה ושכינת' בתחתונים"¹¹⁰.

ובשער הקדושה להרח"ו¹¹¹ נקראות ב' מדריגות אלו בשם „חסיד", אלא שמדריגה הא' עדיין אינה אמיתת מדריגת חסיד, ורק „המתחסד עם קונו" (מדריגה הב') נקרא חסיד גמור. ואפשר שגם כוונת אדה"ו לומר שמדריגה הב' היא מדריגת חסיד, שהרי אמרו ע"ז „איזהו חסיד כו".

(כ"ק אדמו"ר מוהרש"ב¹¹²)

מאן מנכון די חשוכא מהפכנ לנהורא כו': כאן משמע ש„מאן מנכון די חשוכא מהפכנ לנהורא" קאי על צדיקים גמורים דוקא; ואילו בלקו"ת¹¹³ הובא מאמר זה (בדרך שלילה – „מאן דלא מהפך כו"¹¹⁴) בנוגע לעבודת האדם בכלל („כי זה כל האדם, לא נברא אלא בשביל זה").

ושניהם אמת: הפירוש שבתניא – הוא ע"פ הדיוק בתיבת „מהפכנ", היינו שהרע עצמו נהפך, שענין זה הוא בצדיקים גמורים דוקא; והפירוש ב(השלילה שב)מאמר זה בלקו"ת – הוא ע"פ פ"ה הרמ"ז שם¹¹⁵ דקאי על המתקת קליפת נוגה ע"י תומ"צ (אף שאינו באופן של הפיכה ממש כמו בצדיקים), שענין זה שייך והכרחי בכל אדם, כמובן¹¹⁶.

(כ"ק אדמו"ר¹¹⁷)

חשוכא מהפכנ לנהורא וטעמין מרירו למיתקא: אין זה רק כפל לשון לחיזוק הענין, אלא הם מדריגות חלוקות בענין הבירורים – לא רק בעבודת

בחי' ישראל, שנקרא כן כיון שכבר ניצח את שרו של עשו מסטרא דרע (כמבואר בפנים שצדיק גמור היינו שכבר גמר המלחמה עם הרע לגמרי), ולנגדו עומדת בחי' לאה, והיא המתייחדת עמו.

צדיק שאינו גמור („צדיק ורע לו") – הוא בחי' יסוד התחתון, שהוא בבחי' ז"א שלמטה מהחזה, במקום המגולה, ששם מתחיל בחי' עץ הדעת טוב ורע (כמבואר בפנים שצדיק גמור יש בו עדיין מעט רע). והוא ע"ד בחי' יעקב, שעומד למטה מהחזה, ולנגדו עומדת בחי' רחל¹⁰³.

ולכן נקראים צדיקים גמורים „בני עלי", כי: (א) בחי' לאה נקראת „עלי"¹⁰⁴, כדאיתא בלקו"ת להאריז"ל¹⁰⁵; (ב) „עלי" קאי על בינה¹⁰⁶, ובינה מתפשטת עד החזה¹⁰⁷.

(מוהר"ר צ"א אבי כ"ק אדמו"ר¹⁰⁸)

נקראים בני עלי' שמהפכין הרע. . ועוד נקראים בני עלי' מפני שגם עבודתם בבחי' ועשה טוב. . הוא לצורך גבוה כו': ב' הטעמים הם על סוג א' של צדיקים: הטעם הא' („שמהפכין הרע כו") – כנגד התואר „(צדיק) וטוב לו" (המורה על שלימות הפיכת הרע לטוב); והטעם הב' („שגם עבודתם בבחי' ועשה טוב. . הוא לצורך גבוה כו") – כנגד התואר „(צדיק) גמור" (המורה על שלימות האהבה לה').

(כ"ק אדמו"ר¹⁰⁹)

נקראים בני עלי' שמהפכין הרע ומעלים אותו לקרושה. . ועוד נקראים בני עלי' מפני שגם עבודתם בבחי' ועשה טוב. . הוא לצורך גבוה ומעלה מעלה. . כדפירשו בתיקונים איזהו חסיד המתחסד עם קונו. . לייחדא קב"ה ושכינת' בתחתונים: ובפרטיות – ב' טעמים אלו הם ב'

תכד ואילך. (109) שיעורים בספר התניא ע' 115 הערה 8 (וראה הערת המו"ל שם). (110) ראה גם „לקוטי פירושים" לקמן ד"ה עבודתם (הב'). (111) ח"א ש"ג. (112) סה"מ תרמ"ג ע' מד. תרס"ח ע' רמו. (113) חוקת סא, ד. (114) ראה גם מאמרי אדהאמ"צ בראשית ח"א ע' קפ. וש"נ. (115) כמצויין בלקו"ת שם. (116) ועיין ג"כ במקומות שנסמנו ב„לקוטי פירושים" לקמן ד"ה חשוכא. (117) אגרות קודש ח"ט ס"ע קפב.

(103) ולכן נקברה רחל בפרשת דרכים, היינו ששם מתפרשין הדרכים – דרך לטוב ודרך לרע (ראה גם אוה"ת תצא ע' תרכג). (104) לכאורה הכוונה שעפ"ז „בני עלי" הוא לשון בנין, שבונים את בחי' עלי' – ראה בארוכה לקוטי לוי"צ שם (ע' תכה) בניאור מאמר הזהר (ח"ג ריג, א) „צדיק גמור. . בני בניין כו". (105) עה"פ (בהעלותך יב, ז), בכלל ביתי נאמן הוא". (106) ראה אוה"ת במדבר ע' מא (נעתק לעיל). (107) ראה ע"ח שער לא (שער פרצופי זר"ן) פ"ג. ועוד. (108) לקוטי לוי"צ לזהר ח"ב ע'

נקראים בני עליה מפני שגם עבודתם כבחי' ועשה טוב בקיום התורה ומצותיה הוא לצורך גבוה ומעלה מעלה עד רום המעלות ולא כדי לדבקה בו ית' בלבד לרוות צמאון נפשם הצמאה לה' כמ"ש הוא כל צמא לכו למים וכמ"ש במ"א אלא כדפירשו בתיקונים איזהו חסיד המתחסד עם קונו עם קן דיליה לייחדא קב"ה ושכינתי'

הוי כל צמא לכו למים: ישעי' נה, א. וכמ"ש במ"א: ראה לקמן ספ"מ. כדפירשו בתיקונים: בהקדמה (א, סע"ב).

חט – לא רק באופן של צדקה, שהו"ע מילוי החסרון (כמ"ש¹²⁴ „די מחסורו אשר יחסר לו”, וארז"ל¹²⁵ „די מחסורו – ואי אתה מצווה לעשרו”), בחי' אריך, אלא גם באופן של עשירות, בחי' עתיק¹²⁶, ועד לחסד שלמעלה גם מעשירות (כדאיתא בגמרא¹²⁷ שגמילות חסדים היא „בין לעניים בין לעשירים”), בחי' פנימיות עתיק.

וזוהי השייכות בין שני העינים ב„המתחסד עם קונו”: עי"ז שהאדם „מתחסד עם קונו” (כפשוטו), היינו שעבודתו אינה בשביל עצמו אלא לצורך גבוה, בחי' ביטול שלמעלה ממציאיות – עי"ז בכחו להתחסד „עם קן דילי”, היינו שהמשכה במלכות תהי' באופן של חסד – המשכה מבחי' העצם שלמעלה מהתפשטות (מציאיות), בחי' עתיק, ויתירה מזה – פנימיות עתיק.

(כ"ק אדמו"ר¹²⁸)

עבודתם .. הוא לצורך גבוה .. ולא כדי

120) תשא ע' ב' ואילך (ושם): „ויחל משה שעשה את המר מתוך כו' .. וע' זח"א .. מאן מנכון די חשובא מהפכין לנהורא וטעמין מרירו למיתקו כו' וע"ש בהרמ"ז ומ"ש מזה בת"א בד"ה מזוזה מימין, והוז"מ פ' טעים מרירו למיתקו ע"ד קבלת היסורין, וא"כ עמ"ש בענין דרך חיים תוכחת מוסר שזהו בחי' ותורה אור היינו שע"י מהפך חשובא לנהורא, כי האור והנר מאיר את החשך, וסיפ' דקרא ודר"ח תוכחת מוסר זהו ענין וטעמין מרירו למיתקא”. (121) שה"ש מא, סע"א ואילך (ושם): „וזהו ענין מהפכין חשובא לנהורא ומרירו למיתקא, פ' מרירו למיתקא .. שבירת התאוה שיהפוך כל מדותיו ורצונותיו לה, וחשובא לנהורא הוא כשמחשבתו ודיבורו בתורה אז במקום החושך יאיר אור ה' להיות גילוי חכמתו ורצונו בדבור שמדבר האדם .. ועי"ז מהפך ממש חשובא .. כשעוסק בתורה ואומר מותר עד"מ הוא בחי' חסד שמתיר את הדבר שהי' קשור בידי החיצונים שנפל לשם ע"י שבה"כ וכעת הוא מתיר אותו שיתהפך מחשובא לנהורא ויוכלל באלקות ע"י שיאכל את הבשר היתר ויעבוד את ה' בכחו זה ועי"ז יתבטל ויתכלל למעלה באלקות”. (122) ראה „לקוטי פירושים” לקמן ד"ה איזהו חסיד. וש"נ. (123) המשך תערי"ב ח"ב פשע"ג ואילך. (124) פ' ראה טו, ח. (125) כתובות סז, ב. (126) ראה גם תו"מ סה"מ ח"ד ע' מה. (127) סוכה מט, ב. (128) תו"מ סה"מ ח"ב ע' קכד ואילך.

הבירורים בכללותה, אלא גם במדריגות הגבוהות דצדיקים ובני עלי' שבהן מדבר אדה"ז כאן.

(כ"ק אדמו"ר מוהר"י¹¹⁸)

בביאור החילוק ביניהם – עיין תו"א ואוה"ת ד"ה מזוזה מימין¹¹⁹. אוה"ת ד"ה ויחל משה¹²⁰. לקו"ת ד"ה ששים המה מלכות הב' ס"ג¹²¹.

(כ"ק אדמו"ר¹²⁶)

עבודתם .. הוא לצורך גבוה .. כדפירשו בתיקונים איזהו חסיד המתחסד עם קונו עם קן דילי: יש לבאר השייכות בין שני העינים ב„המתחסד עם קונו” – (א) „עם קונו” כפשוטו, היינו שעבודתו אינה בשביל עצמו אלא לצורך גבוה, (ב) „עם קן דילי”, שהו"ע ההמשכה בספירת המלכות, הנקראת „קן”¹²²:

בביאור ענין „המתחסד עם קונו” „עם קן דילי”, מבאר כ"ק אדמו"ר מוהר"ש ב"נ ע"ז¹²³ ש„המתחסד” מורה על המשכה במלכות („קן דילי”) באופן של

118) אגרות קודש ח"ד ע' רנט ואילך. (119) בתו"א (מקץ מב, א): „בזהר אמרו מאן דלא טעים מרירו למיתקו ומהפך חשובא לנהורא .. מרירו הן תאוות עוה"ז ותענוגים שמושפעים מהיכלות הקליפות .. וצריך להפוך לבו לטעום ממש למיתקא טעמו וראו כי טוב ה' אז תתענג על ה' .. וענין אתהפכא חשובא לנהורא הוא שחשך הגשמי של עוה"ז מעשה שמים וארץ שנראים ליש ודבר גשמי יתהפך לנהורא להיות בו גילוי אוא"ס ב"ה להיות היש בטל אליו ית' .. והיינו שע"י בחי' טעים מרירו למיתקא שהוא ממתה למעלה להפוך לבו ותאוות עוה"ז לדבקה בו ית' בתשוקה וצמאון כו' יאיר אור ה' מלמעלה"ט במקום החשך של העוה"ז .. וזהו ג"כ ענין נר מצוה ותורה אור, נר מצוה היא בחי' העלא' מלמעלה"ע ותורה אור היא בחי' ההמשכה מלמעלה"ט”. וב(הגהות על תו"א הנ"ל ב) אוה"ת (מקץ שלה, סע"א ואילך): „ועמ"ש בד"ה ויחל משה* שארז"ל שעשה את המר מתוך, שם פ' טעים מרירו למיתקא זהו גבוה ממהפך חשובא לנהורא, כי מהפך חשובא לנהורא זהו ענין ותורה אור, ובחי' טעים מרירו למיתקא זהו ענין שמחים ביסורים, והוא בחי' דרך חיים תוכחת מוסר שלמעלה מבחי' ותורה אור, כי נר מצוה זהו מל', ותורה אור זהו ז"א, ודרך חיים זהו בינה שמשם נמשך החיים לז"א .. אך כאן בהדרוש פ' באופן אחר”.

(* המצויין לקמן בפנים.

לאלקות בקיום התומ"צ; (ב) באופן נעלה יותר¹³⁴ – שמאחר שנכלל בעצמות אוא"ס מאיר בו גילוי העצמות, והרי כוונת העצמות היא שיקיימו תומ"צ למטה («לא תהו בראה לשבת יצרה»¹³⁵), ולכן ה"ה בבחי' שוב בקיום התומ"צ למטה.

והנה, במדריגה הב' (רצוא ושוב שמצד עצמות הנשמה) – כל פרטי העבודה אינם בבחי' הרגש עצמו: אפילו הרצוא (שע"ד הרגיל ענינו הרגש עצמו) – הרי בנדו"ד הוא רצוא להיכלל בהעצמות, שהוא בבחי' יציאה מעצמותו (שהרי הרצון להיכלל אינו לטובת מציאותו, דאדרבה – עי"ז יתבטל ממציותו, כמבואר לקמן¹³⁶); ועאכ"כ השוב – לא מיבעיא באופן הא', שהשוב הוא בדרך ממילא וכאילו בלי בחירה ורצון, אלא אפילו באופן הב', שמצד גילוי העצמות ה"ה רוצה להיות למטה לקיים תומ"צ – הרי רצון זה אינו בבחי' הרגש עצמו לרוות נפשו הצמאה, אלא מצד רצון העצמות.

וזהו ענין „איזהו חסיד המתחסד עם קונו .. לייחדא קוב"ה ושכינתו" בתחתונים" – בחי' השוב הבא לאחר הרצוא ד„מי לי בשמים ועמך לא חפצתי בארץ“, שאינו בבחי' הרגש עצמו כלל, אלא מצד רצון העצמות בלבד.

(כ"ק אדמו"ר מוהרש"ב¹³⁷)

גבוה ומעלה מעלה עד רום המעלות: „גבוה“ – נוטריקון גב ו"ה, וקאי על זו"ן (שהם אותיות ו"ה

לדבקה בו ית' בלבד לרוות צמאון נפשם הצמאה לה' .. אלא כדפירשו בתיקונים איזהו חסיד המתחסד עם קונו עם קן דילי" לייחדא קב"ה ושכינתו" בתחתונים: ביאור ענין מדריגה זו – בהקדים¹²⁹, שבענין הרצוא ושוב שבעבודה ישנן ב' מדריגות כלליות¹³⁰:

(א) רצוא ושוב שמצד כחות הגלויים: רצוא – מצד ההשגה וההתבוננות באלקות, דהיינו שע"י ההתבוננות וההשגה בטוב האלקות ה"ה מתעורר באהבה ויראה, שתכלית חפצו ורצונו הוא רק בגילוי האור האלקי¹³¹, ובכל עניני העולם אינו חפץ כלל. שוב – כי עי"ז שנכלל באלקות ע"י הרצוא מאיר בו גילוי אור אלקי, ובזה מרווה צמאונו, הן בענין ההשגה (בעסק התורה שאחר התפלה¹³²) – שמאיר לו אור התורה ועניני מובנים ומושגים יותר בשכלו, והן בענין האהבה – שנעשית בבחי' שוב.

(ב) רצוא ושוב שמצד עצמות הנשמה: רצוא – באופן ד„מי לי בשמים ועמך לא חפצתי בארץ“¹³³, רצוא שלמעלה מטעם ודעת להיכלל בבחי' עצמות אוא"ס. שוב – באחת משתי פנים: (א) מאחר שנכלל כבר בעצמות אוא"ס, שוב אינו יכול להיות בבחי' רצוא (כמשל הרץ אל המלך לראות יקר תפארת גדולתו, שכשמגיע אל המלך מתבטל ממציותו ואינו יכול להיות עוד בבחי' רצוא), וממילא ה"ה בבחי' שוב בביטול כל עצמותו, להיות רק למטה ולעשות כלים

(129) לתוספת ביאור בכל הבא לקמן – ראה המשך תרס"ו ע' קצד ואילך. תער"ב ח"ב ע' א"כ ואילך. סה"מ תרצ"ו ע' 25 ואילך. (130) בדוגמת ב' המדריגות ברצוא ושוב למעלה (כדכתיב יחזקאל א, יד) „והחיות רצוא ושוב“, דקאי על האור והחיות האלקי המח" את העולמות, שהוא בבחי' רצו"ש; (א) רצוא ושוב באור הממכ"ע (האור שנמשך לאחר הפסק הצמצום) – שהרצוא הוא להעצם שלו (העצם של הגילוי), היינו למקורו שלפני הצמצום, ולא להעצמות ממש; (ב) רצוא ושוב באור הסוכ"ע (שאינו נמשך ע"י הצמצום) – שהרצוא הוא לבחי' העצמות ממש. ועיקר ענין רצוא ושוב הוא באור הסוכ"ע, שהרי האור דממכ"ע הוא עכ"פ בבחי' התיישבות ובבחי' גילוי בכלים (היינו שאפילו בהרצוא האור הוא בתוך הכלי, שהרי הוא מחי' את הכלי, ועאכ"כ השוב, שהוא בבחי' התיישבות ממש, שמאיר בגילוי בבחי' פנימיות בתוך הכלי), ולכן שייך בו השגה (כמ"ש איוב יט, כו) „מבשרי אחזה אלוקה“ ודבקות, שהנברא נדבק ממש בהאור האלקי. משא"כ אור הסוכ"ע שהוא למעלה מבחי' הכלים – לא מיבעיא הרצוא, שהוא בבחי' סילוק ובבחי' הבדלה לגמרי, אלא אפילו השוב הוא רק בדרך אחיזה ככלי ולא בדרך התיישבות (ולכן נקרא „מטי ואינו מטי“ (זח"א טז, ב), היינו נוגע ואינו נוגע, כי גם השוב הוא רק בבחי' נגיעה לבד בכלי, ובהרצוא אין אפילו נגיעה בכלי). (131) וכזה גופא ישנם כמה אופנים – אם חפצו באלקות הוא מצד „קרבת אלקים

לי טוב“ (תהלים עג, כח). שטוב לו הדבר ורוצה את הגילוי לעצמו (שגם זו עבודה טובה היא, אלא שהיא בבחי' ישות ומורגש הנק' אהבת עצמו), או שרוצה בהגילוי מצד האלקות, היינו שפעל בעבודתו שהוא אוהב את ה' וחפץ בהגילוי דאלקות (ראה גם סה"מ תרע"ח ע' טו ואילך). (132) דכיון שהעבודה דממכ"ע היא בהגבלה, הרי יש להאבה (הרצוא) זמן מוגבל, ועיקרה בזמן התפלה, ואח"כ הוא השוב בעסק התורה שאחר התפלה (כ"ק אדמו"ר מוהרי"צ – סה"מ תרפ"ד ע' עה). (133) תהלים עג, כה. (134) והיינו כשהרצוא הוא בעומק ובפנימיות יותר, ומגיע בבחי' גבוהה יותר, וממילא נרגש אצלו יותר הכוונה האמיתית ד„לשבת יצרה“, כפנים (כ"ק אדמו"ר מוהרי"צ – סה"מ תרפ"ד שם). (135) ישעי' מה, יח. (136) פי"ט: „נשמת האדם .. חפצה וחשקה בטבעה ליפרד ולצאת מן הגוף ולידבק בשרשה ומקורה .. הגם שתהי' אין ואפס ותתבטל שם במציות לגמרי ולא ישר ממנה מאומה ממהותה ועצמותה הראשון כו"י. (137) סה"מ תרע"ח ע' תלז ואילך. תורת שלום ע' 180 ואילך.

(* או במדריגה נעלית יותר – שנגרש אצלו שהטוב דאלקות הוא טוב הנפלא מכל המיני טוב, וע"כ הוא חפץ שהטוב הזה יהי' בעולם, אבל עכ"פ הוא מפני הרגש הטוב דאלקות הנרגש אצלו, ולא מצד האלקות גופא (כ"ק אדמו"ר מוהרי"צ – סה"מ תרפ"ט ע' 268).

בתחתונים וכמ"ש ברע" מהימנא פ' תצא כברא דאשתדל בתר אבוי ואימיה דרחים לון יתיר מגרמיה ונפשיה ורוחיה ונשמת' כו' ומסר גרמיה למיתה עלייהו למיפרק לון כו' וכמ"ש במ"א. [ושניהם עולים בקנה אחד כי ע"י הברורים שמבררים מנוגה מעלים מיון נוקבין ונעשי' יחודים עליונים להוריד מיון דכורין שהם

ברע" מהימנא פ' תצא: זח"ג רפא, א (בשינוי הסדר). הובא גם לקמן פמ"א ופמ"ד. וכמ"ש במ"א: ראה לקמן פמ"א.

לייחדא קב"ה ושכינת' בתחתונים: היינו שכשם שלפניו ית' אין שום העלם והסתר (כמ"ש¹⁴⁹ „מבלעדי אין אלקים”, פי' שם אלקים המעלים ומסתיר), כי „כולא קמי' כלא חשיב”¹⁵⁰ – כך גם למטה, בבחי' יש, יהי' בגילוי איך ש„כולא .. כלא חשיב”, ואין היש תופס מקום כלל.

(כ"ק אדמו"ר מוהרש"ב¹⁵¹)

כברא דאשתדל כו': עיין לקמן פמ"א¹⁵².

(כ"ק אדמו"ר הצ"צ¹⁴⁹)

וי"ל שמדריגה זו היא מדריגת „בן שהוא עבד” המבוארת לקמן שם.

(כ"ק אדמו"ר מוהרש"ב¹⁵³)

ע"י הברורים .. מעלים מיון נוקבין ונעשי' יחודים עליונים להוריד מיון דכורין שהם הם מימי החסדים שבכל מצוה כו': לכאורה בכל מקיים מצוה כן הוא (כמבואר לקמן פ"מ בהגהה¹⁵⁴), ולא דוקא ע"י עבודתו של צדיק גמור בבירור הנפש הבהמית. ומה שהביא אדה"ז ענין זה לגבי

שבשם), שהם דבוקים זה לזה בגביהם וכותל א' לשניהם, וצריך לנסרם בגביהם כדי לייחדם¹³⁸. „ומעלה מעלה” – קאי על חכמה ובינה¹³⁹. „עד רום המעלות” – קאי על כתר¹⁴⁰.

והיינו, שעבודת ה„בני עלי” היא לתקן את זו"ן משבירתם, את חו"ב מביטולם, ואת הכתר מפגמו (וכידוע¹⁴¹ החילוק בין הספירות בענין זה).

(מוהרל"צ אבי כ"ק אדמו"ר¹⁴²)

וכמ"ש במ"א: להעיר מפמ"א¹⁴³.

(כ"ק אדמו"ר²⁶)

כדפירשו בתיקונים: עיי"ש¹⁴⁴.

(כ"ק אדמו"ר²⁶)

איוהו חסיד המתחסד עם קונו עם קן דילי' לייחדא קב"ה ושכינת' בתחתונים: כלומר¹⁴⁵ שהשכינה (מלכות) נקראת „קן”¹⁴⁶, ו„המתחסד .. עם קן דילי” היינו שממשיך בה היחוד (ע"ד לשון הכתוב¹⁴⁷, „ואיש כי יקח את אחותו גו' חסד הוא”).

(כ"ק אדמו"ר הצ"צ¹⁴⁸)

שער כג (שער ערכי הכינויים) מערכת קן. וראה גם „לקוטי פירושים” לעיל ד"ה עבודתם (הא). (146) וכידוע (ראה פרדס שם. ת"ז ת"ו. מאו"א אות קר"ף סל"ג) בענין, כי יקרא קן ציפור גו" (תצא כב, ו), וכמ"ש (תהלים פד, ד), „גם צפור מצאה בית ודרור קן לה גו" (כ"ק אדמו"ר מוהרש"ב – תורת שלום שם). (147) קדושים כ, יז. (148) אוה"ת תצא ע' תתקטז. (149) ישע"י מד, ו. (150) ראה זח"א יא, ב. (151) סה"מ תרנ"א ע' רכ. (152) ושם: „יתכוין ליחד ולדבקה בו ית' מקור נפשו האלקית ומקור נפשות כל ישראל .. ויתכוין להמשיך אורו ית' על מקור נפשו ונפשות כל ישראל לייחדן .. ואף שלהיות כוונה זו אמתית בלבו שיהא לכו חפץ באמת יחוד העליון הזה צריך להיות בלבו אהבה רבה .. כברא דאשתדל בתר אבוי ואמי' דרחים לון יתיר מגרמי' ונפש' כו' [כמ"ש לעיל בשם רע"א מהימנא]. מ"מ יש לכל אדם להרגיל עצמו בכוונה זו כו". (153) סה"מ תרנ"ז ע' יג. (154) ושם: „היחוד העליון הנעשה בכל מצוה ות"ת שהוא יחוד מדותיו ית' שנכללות זו בזו ונמתקות הגבורות בחסדים ע"י עת רצון העליון א"ס ב"ה המאיר ומתגלה בבחי' גילוי רב ועצום באתערותא דלתתא היא עשיית המצוה או

(138) ראה ע"ח שער הכללים פ"י. שער כט (שער הנסירה) פ"א ואילך. שער לב (שער הארת המוחין) פ"א. פע"ח שער ר"ה פ"ב ואילך. וראה סה"מ עת"ר ע' עא ואילך. וש"נ. (139) ראה גם לקוטי לוי"צ לתניא ע' לא (נתבאר בלקו"ש חל"ט ע' 84 ואילך). (140) ראה גם אגה"ק סכ"ט. מאמרי אדה"ז תקס"ד ע' רכו. תקס"ה ח"ב ע' תרנג. פרשיות ע' קעת. אוה"ת דרושים לשבת שובה ע' א'תכג. לקוטי לוי"צ לתניא ע' נ. (141) ראה ע"ח שער ט (שער שבירת הכלים) פ"ב. וראה גם „לקוטי פירושים” לעיל פ"ח ד"ה העוסק. (142) לקוטי לוי יצחק לתניא ע' ב. (143) לכאורה הכוונה – שממ"ש אדה"ז כאן „ולא כדי לדבקה בו ית' בלבד לרוות צמאון נפשם הצמאה לה' כמ"ש הוי כל צמא לכו למים וכמ"ש במ"א, אלא כו", משמע שהעבודה היא גם „כדי לדבקה בו ית' .. לרוות צמאון נפשם הצמאה לה" (ושכן מבואר במ"א), אלא שאינה בשביל זה בלבד, אלא גם לצורך גבוה כו'; ואילו בפמ"א כותב „צריך להיות בלבו אהבה רבה לה' לבדו לעשות נחת רוח לפניו לבד, ולא לרוות נפשו הצמאה לה" – דמשמע ששולל לגמרי העבודה לרוות צמאון הנפש. (144) שם הובא ענין זה בשייכות למצות שילוח הקן, ונתבאר ענינה בארוכה. (145) וכ"ה בפרדס

ליקוטי אמרים

פרק י

קעג

כמ"ש במ"א: ראה לקמן
פל"ו ז.

הם מימי החסדים שנכל מצוה ומצוה מרמ"ה מצות
עשה שכולן הן בחי' חסדים ומיין דכורין דהיינו המשכת
קדושת אלהותו יתברך מלמעלה למטה להתלבוש
בתחתונים כמ"ש במ"א]:

מהמשפיע – נקראות „מיין נוקבין“ (הבאים מבחי'
נוקבא, מקבל) ומיין דכורין (הבאים מבחי' דכר,
משפיע) – תו"א סד"ה ויקהל¹⁵⁶.

(כ"ק אדמו"ר²⁶)

יחודים עליונים להוריד מיין דכורין: „יחודים
עליונים“ היינו יחוד או"א, שהם עליונים (לגבי
זו"ן)¹⁵⁷. ונקט „יחודים עליונים“ לשון רבים, כי הם
שני יחודים – יחוד או"א ויחוד ישראל סבא ותבונה.
וזהו שממשיך „להוריד מיין דכורין“, כי היחודים
העליונים דחכמה ובינה הם הגורמים להוריד מיין
דכורין דז"א.

(מורה"ו צ"א אבי כ"ק אדמו"ר¹⁵⁸)

צדיק גמור הוא כדי לבאר איך שני הפירושים ב„בני
עלי“ עולים בקנה אחד [היינו שהעלאת קליפת
נוגה לקדושה (פירוש הא' ב„בני עלי“) פועלת
המשכת אלקות בתחתונים (פירוש הב' ב„בני עלי“)].
והחילוק בין צדיק גמור לשאר בני אדם (שמטעם זה
נקראים רק צדיקים גמורים „בני עלי“ (לפירוש הב'),
אף שעצם היחוד נפעל גם בשאר בנ"א) הוא שרק
בצדיק גמור כוונת עבודתו היא בשביל זה (כנזכר
לקמן פמ"א¹⁵⁵).

(כ"ק אדמו"ר²⁶)

מיין נוקבין: אתערותא דלתתא מהמקבל אל
המשפיע, ואתערותא דלעילא הנמשכת על-ידיה

קיצור פרק י

ותענוג לשם ולא הוסרו הבגדים הצואים לגמרי
מכל וכל, ולכן לא נהפך היצה"ר לטוב מאחר שיש
לו אחיזה עדיין בבגדים הצואים, אלא שהוא בטל
במיעוט וכלא חשיב, ולכן נקרא צדיק ורע כפוף
ובטל לו, וע"כ גם אהבתו לה' אינו בתכלית ונקרא
צדיק שאינו גמור. ויש בזה כמה מדריגות, והן הם
בחי' צדיקים הרבים שנכל הדורות.

ועל מעלת צדיק גמור אמר רשב"י ראיתי בני עלי'
ע"ש שמהפכין ומעלים הרע, ועוד שעבודתם צורך
גבוה, מתחסד עם קונו. והכל אחד, כי ע"י מ"ן
ממשיך מ"ד, יחוד קוב"ה ושכינתו, כברא דאשתדל
(עיין פמ"א).

יבאר מי הנלחם עד שנקרא צדיק. ואומר שכשנלחם
כ"כ עד שנהפך הרע לטוב נקרא צדיק וטוב לו,
דהיינו שהסיר הבגדים הצואים לגמרי מהרע, דהיינו
למאוס מאד בתענוגי עוה"ז למלאות תאות הגוף
בלבד ולא לעבודת ה', מפני היותם נמשכים
מהקליפה (עיין פ"ז שר"ל מקליפת נוגה, או שנכלל
לפי שעה גם בקליפות הטמאות לגמרי), וכל מה
שהוא מס"א הצדיק גמור הוא שונאו בתכלית
השנאה מחמת אהבתו בתענוגים לה' כי הם זה
לעומת זה.

וצדיק שאינו גמור שאין השנאה והמאוס ברע
אצלו בתכלית, וע"כ היינו שנשאר איזה שמץ אהבה

לפניו לבד, ולא לרוות נפשו הצמאה לה' אלא כברא דאשתדל
וכו"ו. (156) פת, רע"ג. (157) ראה אוה"ת וישלח רמט, ב.
יהל אור ע' קלב. (158) לקוטי לוי יצחק לזהר ח"ב ע' צט.

עסק התורה שבהן מלובש רצון העליון או"ס ב"ה. (155) ושם:
„להיות כונה זו אמיתית בלבו שיהי' לבו חפץ באמת יחוד העליון
הזה צריך להיות בלבו אהבה רבה לה' לבדו לעשות נחת רוח

לקוטי הנהות – מיוחס להצ"צ

ל טוב. ביאור לד"ה והי' לכם לציצית (ד"ה להבין ענין הלב)¹⁶⁵.

כדאיתא בזהר בהקדמה כו': עיין לקו"ת ד"ה ויעש משה נחש נחושת¹⁶⁶.

איזהו חסיד: עיין לקו"ת ד"ה בהעלותך פ"ג¹⁶⁷: „איזהו חסיד .. ולא כדי לדבקה בו ית' לרוות צמאנו לכד כו'". תו"א ד"ה וקבל היהודים¹⁶⁸ וביאורו¹⁶⁹. לקו"ת פ' שלח הנ"ל¹⁶⁵. ד"ה תחת אשר לא עבדת פ"ב¹⁷⁰.

והנה כשהארם מוגביר נפשו כו': לענין מה שמקשים העולם מי הוא „האדם" – עיין לקמן פכ"ט¹⁵⁹.

צדיק: עיין תו"א ד"ה אשירה (בד"ה והנה גם שאר מצוות)¹⁶⁰. לקו"ת ד"ה אדם כי יהי' בעור בשרו¹⁶¹: „שאף הצדיק והטוב עדיין הרע קצת בפנימיות". ד"ה לבאר ענין המסעות פ"ב¹⁶² – שבחי' צדיק הוא שמתענג על ה'. ד"ה ואכלת ושבעת פ"ה¹⁶³: „צדיק וטוב לו שהרע נהפך לטוב ממש". ד"ה כי תצא (השני) פ"ג¹⁶⁴ – בענין התיאפכות המדות של הרע

מאחר שהלב מושרש מאד בעיני עוה"ז אלא שהשכל נוטה לדבקה בו ית' וע"כ צריך תמיד ללחום מלחמתו ונק' צדיק. משא"כ כשמרגיל א"ע בהתבוננות כ"כ עד שתשרש הדבר בלב ג"כ וממילא הוא בטל מכל וכל ולא יזוו ממנה בשום אופן זהו נק' חסיד [כן כתב בשע"ק להרח"ו ח"א ש"ג. אכן בסש"ב פ"י דזהו נק' צדיק ובחי' הא' נק' בינוני ע"ש].¹⁶⁶ חוקת סא, סע"ד ואילך (ושם): „מבואר בזהר מאן דלא מהפך מרירו למתקא לית לי' חולקא בהאי עלמא כלום כי זה כל האדם לא נברא אלא בשביל זה .. ובודאי כל העבודה שלהם לא הי' כי אם ע"ד זה להפוך מרירו למתקא כו'".¹⁶⁷ בהעלותך ל, א. ¹⁶⁸ מג"א צו, ג (ושם): „חסיד הוא בעל מדות האהבה .. ואי אפשר להיות גילוי האהבה כי אם שיהי' בחי' כלי למטה שיתפעל בו, ובחינת כלי זו הוא ע"י תורה ומצוות".¹⁶⁹ שם צו, ב (ושם): „חסיד היינו בחי' מדת האהבה שנק' חסד .. וכל אור אינו מאיר ונמשך כ"א כשיש לו כלי במה שיתאחו דוקא, לכן להיות בחי' אורות האהבה מתגלים בנפש הוא דוקא ע"י כלים שהן הן התורה ומצוות".¹⁷⁰ תבוא מג, א (ושם): „אהבה שנעשית מאלי' .. ואין בה שום מבוקש (והוא כמ"ש בסש"ב ח"א ספ"י ולא כדי לדבקה בו ית' בלבד לרוות צמאון נפשם הצמאה לה'. אלא איזהו חסיד המתחסד עם קונו כו' ע"ש כו'".

159) ושם: „רוח נשברה היא הס"א שהיא היא האדם עצמו בבינונים שנפש החיונית המח' הגוף היא בתקפה כתולדתה בלבו, נמצא היא היא האדם עצמו, ועל נפש האלקית שבו נאמר נשמה שנתת בי טהורה היא, שנתת בי דייקא, מכלל שהאדם עצמו איננו הנשמה הטהורה, כי אם בצדיקים, שבהם הוא להפך שנשמה הטהורה שהיא נפש האלקית היא האדם וגופם נקרא בשר אדם .. אבל בבינוני מאחר שמהותה ועצמותה של נפש החיונית הבהמית שמס"א המלוכשת בדמו ובשרו לא נהפך לטוב הרי היא היא האדם עצמו".¹⁶⁰ בשלח סג, ג (ושם): „ולכן נקרא המקיים התורה והמצוות בשם צדיק, ומעלת צדיק היא מעלה רבה מאד ששיבחו הכתוב וצדיק יסוד עולם ואמרו רבותינו ז"ל ראה בצדיקים כו' עמד ושתלן כו', ולכאורה לשון צדיק הוא שהוא צדיק בדינו ואינו עושה עול לבריות ואין זו מעלה גדולה כל כך. אלא עיקר שם צדיק ע"ש שהוא בעל צדקה שהוא המשפיע צדקה וחסד במדת טובו ורחמנותו להחיות את המצוות על ידי קיומם במעשה כפועל ממש ולהמשיך להם חיות ואוא"ס ב"ה כנשמה לגוף".¹⁶¹ תזריע כב, סע"ב. ¹⁶² מסעי צ, ב. ¹⁶³ עקב טו, ד. ¹⁶⁴ תצא לו, ב. ¹⁶⁵ שלח מד, ב (ושם): „וזהו ענין בי' בחי' צדיק וחסיד. צדיק נקרא דהנה אמרו איזהו גבור הכובש את יצרו שצריך תמיד לכבוש את הלב בשכלו